

In memoriam

Ambroz Kapor (1904–1983)

Ambroz Kapor, diplomirani inženjer agronomije i povjesničar, tragično je u dobi od 79 godina preminuo 23. kolovoza 1983. u svojem zavičajnom gradu Korčuli. Imao je uvijek sklonost za povijest, ali stjecajem prilika studirao je agronomiju te se posvetio uzgoju duhana. O tome je napisao nekoliko radova, ali kako je bio prožet ljubavlju prema povijesti, i u te rasprave je unio važnih povijesnih podataka o duhanu u našim krajevima, a od 1966. počeo je objavljivati i sasvim povijesne radnje.

Osim osobne sklonosti i obiteljski ambijent je djelovao na nj u smjeru povijesnog istraživanja. U ogranku porodice Kapor, iz kojeg je i Ambroz niknuo, već u 18. stoljeću ima učenih ljudi, koji su se bavili povijesnom znanosti. Tako se već ističe Nikola, rođen g. 1705, arhiđakon korčulanskog kaptola. U prvoj polovici 19. stoljeća imamo braću Ivana i Mateja. Ivan je duže vremena bio kanonik kaptola hrvatske crkve sv. Jeronima u Rimu. Matej je bio zemljoposjednik. Oba brata su se bavili poviješću i tiskom objelodanjivali radove. Matej je posjećivao brata u Rimu te pri tome u rimskim arhivima, naročito u onome crkve sv. Jeronima, vršio istraživanja. Braća su skupila u svojem domu mnoštvo knjiga i arhivalija. Njihova knjižnica, dobro čuvana, jedna je od najprobranijih knjižnica u Dalmaciji, a i arhiv je važan za povijest Korčule i ostalog našeg primorja. Prirodno je, da se u toj atmosferi i Ambroz posvetio povijesti. Osim istraživanja domaćeg porodičnog arhiva, radio je u ostalim korčulanskim arhivima te Dubrovačkom i Zardarskom. Donijet ćemo popis njegovih radova.

- 1) *Proizvodnja duvana u Bosni i Hercegovini od prvih početaka do 1943. godine*, Dubrovnik 1953, 1–74. str.
- 2) *Prerada duvana u Bosni i Hercegovini od prvih početaka do 1923. godine*, Dubrovnik 1954, 1–79. str.
- 3) *Uputstva za gojidbu duhana s posebnim obzirom na bosansko privredno područje*, Dubrovnik 1955, 1–40. str.
- 4) *Duhanska pokusna služba u Bosni i Hercegovini, Trebinje* 1956, 1–67. str.
- 5) *Apalat duhana u Dubrovačkoj republici*, *Starine Jugoslavenske akademije* 51, Zagreb 1962, 223–226. str.
- 6) *Četa bombardijera grada Korčule*, *Vesnik Vojnog muzeja*, dvobroj 11–12, 1966, 128–144. str.
- 7) *Jedan poljoprivredni posjed na otoku Korčuli u XVI stoljeću*, *Anali Historijskog instituta Jugoslavenske akademije u Dubrovniku* X–XI, 1966, 207–223. str.

- 8) *Renesansna biblioteka Žilković u Korčuli*, Bibliotekar, br. 1–3, 1966, 97–119.
- 9) *Jedna medalja općine korčulanske*, Numizmatičke vijesti, br. 25, 1967.
- 10) *Zdravstvene prilike u Korčuli u srednjem vijeku*, Omiš 1971, 1–23. str.
- 11) *Književno stvaralaštvo Petra Kanavelića u korespodenciji između Matije Kapora i Inoćenca Čulića*, Zbornik otoka Korčule 3, Radovi o Petru Kanaveliću, 1973, 147–170. str.
- 12) *Neki domaći zdravstveni radnici osamnaestog i prve polovine devetnaestog stoljeća*, Zbornik radova XXIII naučnog sastanka Naučnog društva za istoriju zdravstvene kulture Jugoslavije, Split 1973, 153–162. str.
- 13) *Prilozi događajima iz 3 ruska zauzimanja Korčule*, Zadarska revija, br. 3–4, 1974, 290–300. str.
- 14) *Stambena izgradnja grada Korčule u srednjem vijeku*, Informativni bilten Instituta za ispitivanje materijala SRS – Beograd, br. 16, 1974, u posebnoj paginaciji 1–14. str.
- 15) *Opsada Ulcinja 1696. godine*, Istorijski zapisi, god. XXVIII (XLVIII), knjiga XXXII, 1975/1, 133–138. str.
- 16) *Graditelj i slikar Josip Zmajić*, Peristil, br. 18–19, 1975–1976, 129–136. str.
- 17) *Inventar pokretne imovine dr Nikole Kapora iz 1756. godine*, Dubrovnik, XIX/-/XXII, 1976, br. 6, 58–71. str.
- 18) *Crnogorski i albanski duhani na dubrovačkom tržištu od konca XVII stoljeća do početka XIX stoljeća*, Istorijski zapisi, god. XXIX/XLIX, knjiga XXXIII, 1976/1, 67–87. str.
- 19) Uz suradnju Andra Vidaka: *Duhan u Dubrovniku*, Trebinje 1977, 1–79. str.
- 20) *Mogućnosti korčulanske brodogradnje u srednjem vijeku*, Naše more, XXV (1978) 1, 49–50 str.
- 21) *O naoružanju grada Korčule od početka XIII do početka XIX vijeka*, Mornarički glasnik I, godište XXVII, br. 6, novembar–decembar 1977, 1042–1057; II, godište XXIX, broj 1, 1978, 97–113. str.
- 22) Uz suradnju kćeri Nile Kapor–Stanulović: *Mirazi u Korčuli od kraja 17. do sredine 19. stoljeća*, Zadarska revija, broj 2–3, 1978, 261–273. str.
- 23) *Neke naše marke*, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske br. 1, 1978, 65–66. str.
- 24) *Prilog poznavanju događaja u Crnoj Gori 1756–1757*, Istorijski zapisi, godište XXXI (LI), knjiga XXXVI, 1973/3, 79–82. str.
- 25) *Opremanje galije i drugih brodova korčulanske komune u srednjem vijeku*, Mornarički glasnik, XXIX, broj 2, mart–april 1979, 299–316. str.
- 26) *Popisi korčulanskih brodograditelja*, Naše more, XXVII, broj 1–2, ožujak 1980, 61–64 str.
- 27) Uz suradnju sina Ranka Kapora: *Neki demografski podaci grada i otoka Korčule od XVI do početka XIX vijeka*, Statistička revija, XXX, broj 3–4, 1980, 225–232. str.
- 28) *Zašto i kako je izvedeno zauzimanje Lastova i Korčule od Engleza 1813*, Zadarska revija, br. 4, 1980, 319–323. str.
- 29) Uz suradnju kćeri Nile Kapor–Stanulović: *Žena u Korčuli u srednjem vijeku*, Arhiv za pravne i društvene nauke, god. LXVII, knjiga XXXVIII, 1981, 269–275. str.

- 30) *Korčulanska luka u toku vijekova*, Naše more, XXVIII, br. 3–4, lipanj 1981, 133–139. str.
- 31) *Stambena izgradnja i arhitektura grada Korčule od XIII do XIX stoljeća*, Izgradnja, br. 4, 1981, 28–46. str.
- 32) *Pučko predstavništvo grada i otoka Korčule*, Forum, br. 1–3, 1983, 434–470 str.
- 33) *Srednjovjekovna korčulanska groblja*, Croatica christiana periodica VI (1982) 9, 46–65. str.
- 34) *Korčulani i Zavod sv. Jeronima u Rimu*, Croatica christiana periodica VII (1983) 11, 112–119. str.

Iz ovog popisa jasno vidimo da se ing. Ambroz Kapor najviše bavio poviješću Korčule. U svojim radovima dotiče se Crkve i vjerskog života. Grad Korčula je poznat zbog svojih starih bratovština, a to su ona Svih Svetih osnovana još 1301, Svetog Roka iz 1575. i Gospe od Utjehe 1603, koje postoje i intezivno djeluju još i danas. No postojale su i profesionalne bratovštine, u kojima su udruženi bili ljudi po profesijama, dotično zanatima, a koje su bile organizirane također na religioznoj osnovi. Tako je od 1623. postojala bratovština brodograditelja posvećena sv. Josipu, a od 1685. bratovština kamenara posvećena sv. Mateju sa sjedištem na malom korčulanskom otočiću Vrniku. Zasluga je Kapora, što je otkrio još jednu profesionalnu bratovštinu, koja je kod novih generacija pala u zaborav. To je bratovština bombardijera (topnika) posvećena sv. Barbari, za koju je našao dokumentaciju za god. 1753–1778. O njoj radi rasprava *Četa bombardijera grada Korčule*. Počasnu paljbu su vršili bombardijeri za vrijeme velikih vjerskih blagdana sv. Barbare, njihove zaštitnice, sv. Marka, zaštitnika grada, o Božiću, Uskrsu, Tijelovu i sv. Đustini. Zanimljiva su još dva Ambrozova rada tiskana u časopisu Croatica christiana periodica. Prvi je *Srednjovjekovna korčulanska groblja*, ali Ambroz u njemu produžava i o prilikama u novom vijeku. I tu je načeo pitanje dosad neobrađivano. Sve do 1807. godine grobovi su u Korčuli bili u crkvama ili prostorima tik do crkve. Francuska vlast, koja je tada vladala Korčulom, zabranila je ih „higijenskih” razloga pokapanje u crkvama. Ipak na korčulanskom otočiću, koji Korčulani nazivaju Otok kao vlastito ime ili Badija, napravljeno je groblje, u kojem su se Korčulani pokapali 1807–1827, a od tada funkcionira današnje korčulansko groblje izvan grada. No u većim korčulanskim crkvama nastalo je u drugoj polovici 19. stoljeća novo popločanje, pri čemu su neke nadgrobne ploče pokrivene a neke uklonjene. Ambroz je pronašao nacрте koje je 1840. izradio Matej Kapor prije likvidacije crkvenih groblja. Doduše ni Matej Kapor nije bio uvijek u mogućnosti označiti čiji su sve grobovi, no zasluga je Ambrozova, što je objelodanio nacрте groblja u Katedrali, crkvi Svih Svetih, crkvi sv. Nikole i crkvi na Otoku. U manjoj crkvi nazvanoj „crkva Gospoje” ostale su i dalje nadgrobne ploče i kameni natpisi, pa je Ambroz i njih objelodanio. U radnji *Korčulani i Zavod sv. Jeronima u Rimu* donio je Ambroz uz neko svoje tumačenje popis Korčulana, koji su s boravkom u Rimu bili članovi hrvatske bratovštine sv. Jeronima i popis korčulanskih hodočasnika u posjetu tom gradu.

Ambroz Kapor je spremao još radova, među njima i onih iz crkvene povijesti, jer je još osjećao snagu i sposobnost za umni i tjelesni rad, ali neumitna smrt pokosila je njegov plodotvorni život.

VINKO FORETIĆ